

Смолка Яна Миколаївна
*Провідний спеціаліст відділу управління персоналом
Волинського окружного адміністративного суду*

ФІНАНСОВЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ДІЯЛЬНОСТІ СУДУ ТА НАПРЯМИ ЙОГО УДОСКОНАЛЕННЯ

В Україні, як у країні з потужним демократичним потенціалом, здійснюються перетворення в усіх сферах суспільного життя. Зокрема це стосується прагнення України до євроінтеграції й орієнтування у своєму розвитку на міжнародні стандарти державотворення. Запорукою сприйняття її як правової демократичної держави є дотримання прав свободи й недоторканості людини, приведення правосуддя відповідно до конституційних вимог. Зазначені аспекти можна досягти зміцненням фінансової основи судової влади.

Суд, шляхом практичної реалізації системи стримувань та противаг, поступово набуває впливу і визнання в суспільстві, однак, не фінансової самостійності. Причинами стримування судово-правових реформ, спрямованих на створення незалежної судової влади, її гуманізацію, забезпечення дотримання прав людини й громадянина на справедливий судовий захист, є насамперед: відсутність необхідних економічних і соціальних передумов, нерозуміння важливості фінансових чинників розвитку судової влади. У частині 1 статті 130 Конституції України прописано, що держава бере на себе обов'язок щодо фінансового забезпечення судової влади, створення комплексу умов, які сприятимуть виконанню судовими органами своїх функцій, тобто, йдеться про фінансові, матеріальні й організаційні аспекти забезпечення незалежності судів і суддів, що впливають з їх статусу.

Не потребує доведення твердження про те, що незалежність судової влади є умовою реалізації її заходів і програм та однією із підвалин правової держави. Однак саме завдяки фінансовому, матеріально-технічному забезпеченню судів органи виконавчої та законодавчої влади отримують можливість впливати на процес здійснення правосуддя.

Визначальною складовою незалежності судової влади є її фінансова незалежність. Належне фінансування судової влади нині виноситься на перше місце у

системі заходів, що формують передумови для повного та незалежного здійснення правосуддя. Проте, як випливає з положень ст. 146 Закону України «Про судоустрій та статус суддів» (далі – Закон), такі заходи є неоднорідними та змінюються в залежності від об'єкту впливу. Слід звернути увагу на те, що, хоча ст. 146 має назву забезпечення функціонування судової влади, у її змісті йде мова про фінансування судів та, частково, фінансове забезпечення суддів.

У частині 2 ст. 146 обґрунтовано гарантію необхідності належного рівня фінансування судів за рахунок коштів Державного бюджету України, зазначено необхідність законодавчої гарантії щодо повноти і своєчасності фінансування судів, а також наголошено на гарантуванні соціального забезпечення суддів.

Розгляд положення ст. 146 з позиції нормативно - правових основ встановлення особливого механізму та процедур фінансування судової влади можемо відмітити наступні моменти. По-перше, гарантії повного та своєчасного фінансування не поширюються на суддів та суб'єкти забезпечення функціонування судової влади. Відомо, що у 2019 р. проблемними були питання, які потребували суттєвих додаткових обсягів бюджетних призначень порівняно з Державним бюджетом України на 2019 рік, зокрема:

- стосовно започаткування роботи щодо заміщення вакантних посад суддів;
- збільшення розміру прожиткового мінімуму для працездатних осіб та збільшення кількості прожиткових мінімумів для обрахунку суддівської винагороди;
- започаткування діяльності Служби судової охорони;
- створення Єдиної судової інформаційно-телекомунікаційної системи;
- збільшення вартості відправлення поштової кореспонденції [1].

Незадовільний обсяг і стан фінансування судової влади протягом останніх років пов'язується з: дефіцитом Державного бюджету України; недосконалістю нормативних положень щодо фінансування судової влади; недооцінюванням суспільством ролі й значення судових органів. Хоча обсяги фінансування судової влади номінально з кожним роком зростають, однак це не свідчить про покращення ситуації у зв'язку із збільшенням кількості судів, розширенням їхньої штатної структури; зростанням вартості витратних матеріалів,

транспортних послуг, зростанням тарифів за послуги зв'язку, інфляційними процесами. Потребує коригування й зміна структури бюджету судової влади у бік збільшення коштів на капітальні видатки. Вважаємо, що потребують доопрацювання й підходи до оплати праці суддів – необхідно усунути так зване «зрівнювання» в оплаті та ввести доплату залежно від обсягу виконуваної роботи (кількості розглянутих справ), повернути надбавку за кваліфікаційний клас, за почесне звання «Заслужений юрист України», доплату за виконання особливо важливої роботи, що сприятиме більш професійному підходу до виконання посадових обов'язків. Реалії життя вимагають не лише фінансування в повному обсязі, а й щорічне збільшення видатків на судову владу, що стане запорукою її удосконалення, відповідності міжнародним тенденціям поступального розвитку [2].

Узагальнення зарубіжного досвіду фінансового забезпечення судової влади за умови критичного осмислення, сприятиме оптимізації розвитку вітчизняної судової системи. Серед новацій, апробованих у країнах із різними системами судівництва й моделями фінансування, цікавих для розгляду з метою запровадження у вітчизняну практику, слід назвати: збільшення розмірів судових зборів; уніфікацію та спрощення процедур розв'язання судових спорів; розгляд можливості заміни судових процедур альтернативними (медіацією, арбітражем, переговорами тощо); використання елементів методу репрезентативних витрат (що практикується в США) для визначення нормативів фінансування судів, у основі якого об'єктивний, економічний за своєю сутністю фактор – потреби населення певного регіону у послугах судових органів.

Список використаних джерел:

1. Лопушинський Т. А. Особливості участі ДСА у фінансовому забезпеченні умов для повного і незалежного здійснення правосуддя. URL: <file:///C:/Users/ADMIN/AppData/Local/Temp/321-Article%20Text-607-1-10-20210602.pdf>

2. ВРП: фінансове забезпечення судів і суддів на 2022 рік є меншим від мінімальних потреб. URL: <https://pravo.ua/vrp-finansove-zabezpechennia-sudiv-i-suddiv-na-2022-rik-ie-menshym-vid-minimalnykh-potreb/>

Сташин Олег Русланович
Студент I курсу магістратури
Західноукраїнського національного університету

КОНЦЕПТУАЛЬНІ ОСНОВИ ЕКОЛОГІЧНОЇ БЕЗПЕКИ

Глобалізація економічної інфраструктури створює не тільки нові можливості для розвитку економіки, а й нові ризики, пов'язані з нерівномірністю використання природних ресурсів. При цьому природні ресурси мають ключове значення для економіки будь-якої країни, що обумовлює необхідність економії та пошуку варіантів зниження ресурсоспоживання, диверсифікації джерел енергоресурсів, впровадження нових, ресурсозберігаючих технологій і альтернативних джерел енергії.

Питанням визначення поняття екологічної безпеки займалися багато учених та науковців. Так, Хилько М.І. вважає, що «під екологічною небезпекою слід розуміти загрозу погіршення якості природного середовища, ураження людей, популяцій і угруповань живих організмів, що зумовлена наявністю або потенційною можливістю виникнення шкідливих природних і антропогенних чинників. Кількісною мірою екологічної небезпеки може бути вірогідність завдання тієї чи іншої шкоди об'єктам біосфери» [1, с.10].

В той же час слід уточнити, що поняття екологічної небезпеки певною мірою пов'язано з поняттям екологічної ситуації, що представляє собою «просторово-часове співвідношення природних, економічних, соціальних і політичних умов, які створюють відносно стійку систему життєзабезпечення людини і суспільства» [1, с.10].